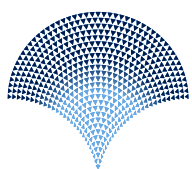

דו"ח מעקב

מפת דרכים לענף המטפלים הישראליים
בקשישים הסיעודיים

על בסיס החלטת ממשלה 43 מיום 31.05.2020

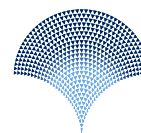
יוני 2021

CECI

Citizens' Empowerment Center in Israel
A Government that works. For us.

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

אודות המרכז להעצמת האזרח CECI

המרכז להעצמת האזרח הינו עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור.

"המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את שיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דו"ח מעקב

מפת דרכים לענף המטפלים הישראלים בקשישים הסיעודיים

על בסיס החלטת ממשלה 43 מיום 31.05.2020

יוני 2021

הדוח נכתב על ידי ליבי בודשב בהנחיית אוריה גפן קליין, מנהלת תכנית המוניטור
במרכז להעצמת האזרח

תוכן העניינים

3	קצרצר מנהלות
5	טבלה מסכמת
6	רקע
8	פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם
12	תובנות ומסקנות

קצרצר מנהלות

לא יושם ■

החלטת ממשלה מס' 43 לעניין "מפת דרכים לענף המטפלים הישראליים בקשישים סיעודיים" התקבלה ב־31.05.2020, לאחר המלצות ארגון ה־OECD על תמורות בענף הסיעוד, ובפרט על הגדלת היצע המטפלים והמטפלות, הגדלת הפיריון של המטפלים והמטפלות ושיפור איכות הטיפול שהם מעניקים, ובהמשך להחלטת ממשלה מס' 150 מיוני 2015 – "קידום הסוגיה האסטרטגית 'היערכות להזדקנות האוכלוסייה' כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית־חברתית לממשלה". בנובמבר 2018 התפרסמה גם החלטת ממשלה מספר 3379 – "תוכנית הסיעוד הלאומית" ששמה לה למטרה לבנות מערכת סיעודית יעילה, אשר תהיה בת קיימא לאורך זמן, ותביא לחיסכון בבירוקרטיה ולשינוי העיוות בהקצאות של גמלת הסיעוד ובנטל הכלכלי על משפחות הנזקקים.

אוכלוסיית ישראל מזדקנת, ובעשרים השנים הבאות כמות הקשישים צפויה להכפיל את עצמה. לפיכך, גם ענף המטפלים צריך לגדול באופן משמעותי, אך המקצוע סובל מתדמית שלילית ותנאים קשים הגורמים לשחיקה. החלטה מספר 43 מנסה לתת פתרונות לקשיים העולים במקצוע הסיעוד, תוך שיפור התנאים והתדמית המאפיינת את הענף.

ממצאי המעקב עולה כי החלטה זו לא יושמה. מתוך 9 הסעיפים הביצועיים של ההחלטה, אף לא אחד הגיע לכדי מימוש. יש לציין כי ההחלטה עברה לפני כשנה, במהלך משבר הקורונה ונראה כי סדרי העדיפויות בעקבות המגפה השפיעו על מידת יישומה. למרות אי־היישום, מתשובות המשרדים נראה כי הדברים אכן נמצאים בתהליכי ביצוע וצפויים להבשיל בתקופה הקרובה.

מניתוח ממצאי הדוח עולים המאפשרים הבאים:

מנגנון מדידה והערכה: חלק מסעיפי ההחלטה דורשים מחקר נלווה לבחינת האפקטיביות של הפתרון המוצע בהחלטה.

מבנה הסעיפים, חלוקת עבודה ברורה: בכל אחד מסעיפי ההחלטה ברור מי המשרד/הגוף האמון על ביצוע הסעיף.

מניתוח ממצאי הדוח עולים החסמים הבאים:

פורס מזיז: ההחלטה התקבלה בתחילת מגפת הקורונה ועקב המשבר נדחה הטיפול במרכיבי ההחלטה. כלל המשרדים והמוסדות המעורבים בהחלטה היו דומיננטיים מאוד במאבק בקורונה (ביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים).

מחסור בלוחות זמנים: במרבית סעיפי ההחלטה אין לוחות זמנים מחייבים.

חוסר בתכנון תקציבי: בגוף ההחלטה לא הוקצה תקציב ספציפי ולא הובהר מה יהיה המקור התקציבי ליישום ההחלטה.

צורך בהתקשרות: סעיפים 4-6 בהחלטה אשר נוגעים לתאגידי המעסיקים את המטפלים הסיעודיים שרם יושמו בשל הצורך במכרז חדש שיחליף את המכרז הקיים "נותני שירותי סיעוד לזכאים לגמלת סיעוד".

טבלה מסכמת

מס'	מה הוחלט?	מה קורה עם זה?	סטטוס
1	יצירת תוכנית להרחבת תפקידי המטפלים.	במסגרת ההחלטה הוקמה ועדה המלווה את יישום המהלך. לאור משבר הקורונה והפניות המועטה, התקבלה החלטה של משרד הבריאות בשיתוף השותפים המובילים, לדחות את הגשת המלצות הוועדה ליוני 2021.	לא יושם
2	פיילוט שילווה במחקר לקבוצות הדרכה מקצועית למטרות תמיכה.	ביטוח לאומי נמצא כעת בתהליך מתקדם של גיבוש תוכנית הפיילוט והתקציב הנדרש לו ולמחקר, אך גם הפיילוט וגם המחקר המלווה טרם יצאו לפועל.	לא יושם
3	פיילוט לתוכנית פיתוח האוריינות הדיגיטלית של המטפלים.	ביטוח לאומי נמצא בעיצומן של הכנות לקראת פיילוט האוריינות הדיגיטלית. המוסד לביטוח לאומי מתכנן לבצע בחודשים הקרובים בדיקה למצב האוריינות הדיגיטלית של מטפלות בשטח, ולאחר מכן התכנון לסוף שנת 2021 הוא הדרכות בנושא האוריינות הדיגיטלית.	לא יושם
4	חיוב התאגידים המעסיקים את המטפלים לבצע הכוונה בעת הכניסה לתפקיד.	עקב המכרז הנוכחי של ביטוח לאומי עם התאגידים המעסיקים את המטפלים, לא ניתן לאכוף ולבצע את סעיף זה. כחלק מהמכרז החדש שיתבצע לנותני שירות סיעוד, ייכלל סעיף זה בדרישות הביטוח הלאומי.	לא יושם
5	מיצוי זכויות ושיפור תנאי העבודה של המטפלים.	עקב המכרז הנוכחי של ביטוח לאומי עם התאגידים המעסיקים את המטפלים, לא ניתן לאכוף ולבצע את סעיף זה. כחלק מהמכרז החדש שיתבצע לנותני שירות סיעוד, ייכלל סעיף זה בדרישות הביטוח הלאומי.	לא יושם
6	תמרוץ התאגידים המעסיקים את המטפלים להדרכת בני משפחה/מטפל עיקרי אחר.	עקב המכרז הנוכחי של ביטוח לאומי עם התאגידים המעסיקים את המטפלים, לא ניתן לאכוף ולבצע את סעיף זה. כחלק מהמכרז החדש שיתבצע לנותני שירות סיעוד, ייכלל סעיף זה בדרישות הביטוח הלאומי.	לא יושם
א.7	הגדלת היצע המטפלים	התוכנית להגדלת היצע המטפלים תלויה בתוכנית להרחבת תפקידי המטפלים (סעיף 1) שטרם יושמה ונדחתה ליוני 2021.	לא יושם
ב.7	בחינת שיתוף פעולה לגיוס סטודנטים כמטפלים.	בשנתיים האחרונות נוסו מתווים שונים לשילוב סטודנטים שלא צלחו מסיבות שונות. משרד הבריאות ימשיך לבחון שיתופי פעולה נוספים עם אוכלוסיית הסטודנטים, אך לא בשנת הלימודים הקרובה.	לא יושם
ג.7	בחינת הצורך בקמפיין לשינוי מעמד המטפלים בחברה הישראלית.	ממשרד הבריאות נמסר כי בחודשים הקרובים ועד יוני 2021 ייבחן מתווה לקמפיין, זאת במסגרת ועדה שהוקמה ליישום המהלך, הוועדה טרם הציגה מתווה רלוונטי לקמפיין ולא הוצגו לוחות זמנים.	לא יושם

רקע

הרכב האוכלוסייה המבוגרת בישראל

תוחלת החיים בישראל גדלה בקצב מהיר, כלומר, הקשישים בישראל חיים ליותר ויותר שנים ככל שעובר הזמן. כפועל יוצא של גידול בתוחלת החיים, כך מתארכת גם תקופת הזמן בה זכאים הקשישים נזקקי הסיעוד לגמלת הסיעוד. נזקקי סיעוד מוגדרים כקשישים מעל גיל פרישה, תושבי ישראל, הזקוקים לעזרת הזולת במידה רבה ושוהים בביתם או בדיוור מוגן (המאושפזים במוסד סיעודי לא זכאים לקבלת הגמלה).¹

לפי תחזיות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מספר האנשים המוגדרים קשישים (כלומר מעל גיל 65) צפוי להכפיל עצמו בעשרים השנים הקרובות, עד לשנת 2040. אם בשנת 2020 היו בישראל כ-1.1 מיליון קשישים, אז בשנת 2040 הצפי הוא ל-1.9 מיליון קשישים. הגידול הצפוי נובע בין היתר גם מתוחלת החיים המתארכת משנה לשנה. לכן, על הממשלה להיערך לכך מבעוד מועד.²

קשיים בענף

לפי ה-OECD³, ענף הסיעוד נחשב לשוחק וללא מתגמל מבחינה כלכלית, זאת בשל עבודה במשמרות, חוזים זמניים ורעועים המאפיינים את הענף, מחסור באפיק קידומי, וכן קשיים נפשיים ופיזיים הנובעים מאופי העבודה. כוח העבודה של הענף סובל מבעיות בריאותיות הקשורות או נובעות מהעבודה יותר מאשר עובדים בסקטור בתי החולים. לפיכך, נוצר קושי ממשי בגיוס עובדים לענף וגם בשימור המטפלים הקיימים. בחלק ממדינות החברות ב-OECD, רק כ-20% מן המטפלים יתמידו בעבודתם מעל שנתיים. מבין המדינות המשתייכות לארגון, ישראל נחשבת למדינה בה משימת גיוס העובדות לענף היא קשה ומאתגרת יותר ביחס לממוצע.

נכון לשנת 2020, מרבית המטפלים הסיעודיים בישראל הינם ישראלים (כ-100 אלף), וישנן עוד כ-57 אלף אשרות למטפלים זרים. בשל הזדקנות האוכלוסייה, וללא התערבות לשיפור פריון העבודה בענף, ההערכות של ארגון ה-OECD מצביעות על צורך להגדיל את מספר המטפלים בכ-90% עד לשנת 2040, וזאת על מנת לשמור על היחס המספרי בין המטפלים לקשישים. הארגון מציע שלל פתרונות לשיפור פריון העבודה בענף והחלטת ממשלה מספר 43 נכתבת בהשראת המלצותיו.⁴

מדיניות קודמת

בשנת 2015, לאחר הערכת מצב כלכלית אסטרטגית, סוגיית ה"היערכות להזדקנות האוכלוסייה" תפסה את מקומה בשולחן הממשלה. ב-28 ליוני 2015, פורסמה החלטה 150,⁵ הנושאת את שמה של הסוגייה וקבעה כי יש להיערך למשמעויות החברתיות והכלכליות המשמעותיות הנובעות מתהליך הזדקנות האוכלוסייה בישראל. החלטה זו היא גזרת של החלטה כללית יותר שהתקבלה בשנת 2012 - החלטה 5208,⁶ לפיה על הממשלה לבצע תכנון אסטרטגי במגוון תחומים חברתיים וכלכליים.

בנוסף, בשנת 2018, התקבלה החלטת ממשלה 3379 שעסקה ביישום "תוכנית סיעוד לאומית", שמטרתה לבנות מערכת סיעודית יעילה ובת קיימא לפרק זמן ממושך, תוך צמצום בביורוקרטיה, שינוי העיוות בהקצאות של גמלת הסיעוד

1. אתר הביטוח הלאומי, תנאי זכאות לגמלת סיעוד. עדכון: 20.7.6

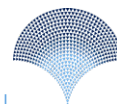
2. מתוך סדר היום לשיבת הממשלה שעוסקת בהחלטת ממשלה 43.

3. OECD – Who Cares? Attracting and Retaining Care Workers for the Elderly: <https://www.oecd.org/publications/who-cares-attracting-and-retaining-elderly-care-workers-92c0ef68-en.htm>

4. מתוך סדר היום לשיבת הממשלה שעוסקת בהחלטת ממשלה 43: https://www.gov.il/BlobFolder/reports/seder_gov280520/he/Seder_Gov_N25.pdf

5. החלטת ממשלה מספר 150.

6. החלטת ממשלה מספר 5208.

והקלה בנטל הכלכלי על משפחות הנזקקים. כחלק מההחלטה הוחלט על שיפור איכות הטיפול הטיעודי בבית הקשיש ובמוסדות האשפוז הטיעודי הכרוני, והוקצה תקציב לשם כך. הוחלט גם על הגדלת ההקצבות והתקציבים לביטוח לאומי בנושא הטיעוד (ואכן הועברו התקציבים הנדרשים).⁷

החלטה מספר 43

במאי 2020, עברה החלטת ממשלה מס' 43. ההחלטה, כשמה כן היא, מספקת "מפת דרכים לענף המטפלים הישראליים בקשישים הטיעודיים", זאת תוך שיתוף פעולה בין משרד הבריאות, ביטוח לאומי, משרד האוצר ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. הפתרונות המוצעים בה עוסקים בהגדלת היצע המטפלים בענף, שיפור פריון עבודתם על ידי שיפור כישוריהם ועל ידי שימוש טוב יותר בטכנולוגיה ואוריינות דיגיטלית, שיפור איכות הטיפול שהמטפלים מעניקים לקשישים ומתן דגש למניעת התדרדרות ואף לשיקום, הצעת התמחויות ומסלולי קידום למטפלים, הקמת תשתית לפיתוח ההון האנושי בענף, שיפור תנאי העבודה של המטפלים והעלאת שכרם, הכוונה עם כניסתם לתפקיד, גיוס סטודנטים בעזרת תמריצים לענף המטפלים, ויצירת קמפיין לשיפור מעמדם ומתן דגש על אוכלוסיות יעד בעלות שיעורי השתתפות נמוכים.

7. דו"ח המוניטור על החלטת ממשלה מספר 3379.

פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם

1. יצירת תוכנית להרחבת תפקידי המטפלים

ההחלטה קבעה כי עד ה־01.03.21 על אגף גריאטריה במשרד הבריאות בתיאום עם משרד העבודה, ביטוח לאומי, משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר להגות תוכנית להרחבת תפקידי המטפלים, במסגרתה יהיו מסלולי הכשרה וקידום למטפלים במוסדות ובקהילה. התוכנית צריכה לכלול מדדים כמותיים.

סטטוס: לא יושם

במסגרת ההחלטה הוקמה ועדה המלווה את יישום המהלך. ועדה זו התכנסה כ־6 פעמים ודנה בנושא. עם זאת, לאור משבר הקורונה והפניות המועטה, התקבלה החלטה של משרד הבריאות בשיתוף השותפים המובילים, לדחות את הגשת המלצות הוועדה ליוני 2021. המלצות אלה יכללו את מסלולי הקידום וההכשרה התואמים וכן תכנית ליישום ההמלצות לשנים הקרובות כולל יעדים מספריים.⁸

2. פיילוט לקבוצות הדרכה מקצועית למטרות תמיכה

ההחלטה קבעה כי בכדי להפחית ולצמצם את תופעת השחיקה, תחלופת העובדות המהירה והבדידות הרווחת בענף הסיעוד, על ביטוח לאומי לבצע פיילוט לקבוצות הדרכה מקצועית למטרות תמיכה. הפיילוט ילווה במחקר שיבחן את מידת האפקטיביות שלו.

סטטוס: לא יושם

ביטוח לאומי נמצא כעת בתהליך מתקדם של גיבוש תוכנית הפיילוט והתקציב הנדרש לו, כמו כן מגובש כרגע תקציב גם למחקר שילווה את הפיילוט, אך גם הפיילוט וגם המחקר המלווה שרם יצאו לפועל. התוכנית תבצע על ידי גוף שיפעיל, ינהל ויבקר אותה.⁹

3. פיילוט בנושא פיתוח אוריינות דיגיטלית של מטפלים

ההחלטה קבעה כי על ביטוח לאומי בהנחיית משרד העבודה והרווחה לבצע פיילוט לתוכנית פיתוח האוריינות הדיגיטלית של המטפלים בקהילה. לתוכנית יתווסף גם מחקר הערכה כדי לבחון את האפקטיביות של המהלך, ובמידה ויימצא כמועיל אז תישקל הוספת פיתוח האוריינות הדיגיטלית להכשרה הבסיסית הניתנת לכלל המטפלים.

סטטוס: לא יושם

ביטוח לאומי נמצא בעיצומן של הכנות לקראת פיילוט האוריינות הדיגיטלית, אך הפיילוט עוד לא יצא אל הפועל. במסגרת הפיילוט מתוכננת הכשרת בסיס לאוריינות הדיגיטלית, שתכלול היבטים של פיתוח אישי ומקצועי של המטפלים וכן היבטים הקשורים למיומנויות הנדרשות בתפקיד. המוסד לביטוח לאומי מתכנן לבצע בחודשים הקרובים בדיקה למצב האוריינות הדיגיטלית של מטפלים ומטפלות בשטח, ולאחר מכן התכנון לסוף שנת 2021 הוא הדרכות בנושא האוריינות הדיגיטלית.¹⁰

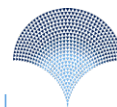
4. חיוב התאגידים המעסיקים את המטפלים לבצע הכוונה בעת הכניסה לתפקיד

ההחלטה קבעה כי ביטוח לאומי יחייב את התאגידים המעסיקים מטפלים בקשישים בביתם לבצע אוריינטציה בעת הכניסה לתפקיד למשך שבועיים, ובמסגרת הכוונה יובהר למטפלים מהו תפקידם מול הקשיש ומשפחתו.

8. מענה משרד הבריאות לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 18.4.2021.

9. מענה ביטוח לאומי לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 04.05.2021.

10. מענה ביטוח לאומי לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 04.05.2021.

סטטוס: לא יושם

במסגרת המכרז הקיים כיום בין ביטוח לאומי לבין נותני שירותי הסיעוד ("נותני שירותי סיעוד לזכאים לגמלת סיעוד"), לא ניתן לחייב את חברות הסיעוד לבצע את סעיף זה בהחלטה. במכרז החדש לנותני שירותי סיעוד שממתין לפרסום, יכלול ביטוח לאומי את סעיף זה של ההחלטה כחלק מדרישותיו.¹¹

5. מיצוי זכויות ושיפור תנאי העבודה של המטפלים

ההחלטה קבעה כי על ביטוח לאומי לתמרץ תאגידיים בגין הגדלת אחוזי המיצוי של מענק העבודה לשיעור מיצוי של 90% לפחות בקרב המטפלים המועסקים על ידם והזכאים למענק ביחס לשנת המס 2020-2021 (כפוף להסדר עם רשות המיסים).

סטטוס: לא יושם

במכרז החדש לנותני שירותי סיעוד שממתין לפרסום, יכלול ביטוח לאומי את סעיף זה של ההחלטה כחלק מדרישותיו.¹²

6. תמרוץ התאגידיים המעסיקים את המטפלים להדרכת בני משפחה/מטפל עיקרי אחר

ההחלטה קבעה כי ביטוח לאומי יתמרץ את התאגידיים להדריך את בני המשפחה/מטפל עיקרי אחר בנוגע לשימוש באיברים טכניים המקלים על העבודה הפיזית הנדרשת מן המטפל בקהילה.

סטטוס: לא יושם

במכרז החדש לנותני שירותי סיעוד שממתין לפרסום, יכלול ביטוח לאומי את סעיף זה של ההחלטה כחלק מדרישותיו.¹³

7. (א) הגדלת היצע המטפלים

ההחלטה קבעה כי על משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לגבש תוכנית להגדלת שיעור ההשתתפות של אוכלוסיות יעד בענף ולקידום תעסוקתי של המטפלים בקשישים בעזרת כלי סיוע ותוכניות מותאמות, בכפוף לתוכנית של אגף גריאטריה במשרד החינוך.

סטטוס: לא יושם

התוכנית של אגף גריאטריה טרם גובשה. משרד הבריאות דחה את הגשת המלצות הוועדה הדנה בנושא ליוני 2021.¹⁴ לאחר גיבוש תוכנית אגף גריאטריה יוכל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לגבש את התוכנית האמורה.

(ב) בחינת קידום שת"פ לגיוס סטודנטים כמטפלים

ההחלטה קבעה כי משרד הבריאות יבחן שיתוף פעולה לגיוס סטודנטים כמטפלים. ייתכן תמריץ לסטודנטים בדמות נקודות אקדמיות או מלגות על מנת לעודד אותם להיות מעורבים בפעילות חברתית (לפי חוק עידוד מעורבות סטודנטים בפעילות חברתית וקהילתית).

11. תשובת ביטוח לאומי לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 25.05.2021.
12. תשובת ביטוח לאומי לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 25.05.2021.
13. תשובת ביטוח לאומי לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 25.05.2021.
14. תשובת משרד הבריאות לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 18.4.2021.

סטטוס: לא יושם

בשנתיים האחרונות נוסו מתווים שונים לשילוב סטודנטים, שכללו בין היתר מתן מלגות והתקשרויות שונות עם גופים כמו אגודת הסטודנטים וביה"ס לסייעוד שלא צלחו מסיבות שונות. ממשד הבריאות נמסר כי ימשיכו לבחון שיתופי פעולה נוספים עם אוכלוסיית הסטודנטים, אך לא בשנת הלימודים הקרובה.¹⁵

ג) בחינת קמפיין לשינוי מעמד המטפלים בחברה הישראלית

ההחלטה קבעה כי על משרד הבריאות בשיתוף משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים והביטוח הלאומי לבחון את הצורך בהובלת קמפיין לשינוי מעמד המטפלים בחברה הישראלית.

סטטוס: לא יושם

ממשד הבריאות נמסר כי בחודשים הקרובים ועד יוני 2021 ייבחן מתווה לקמפיין, זאת במסגרת ועדה שהוקמה ליישום המהלך, הכוללת את כל השותפים הרלוונטיים. הוועדה התכנסה בעבר מספר פעמים, אך כרגע לא הציגה מתווה רלוונטי לקמפיין ולא הוצגו לוחות זמנים.¹⁶

---

15. תשובת משרד הבריאות לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 18.4.2021.

16. תשובת משרד הבריאות לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 18.4.2021.

סיכום ומסקנות

יחד עם התארכות תוחלת החיים בישראל, שגדלה בקצב מהיר כאמור, צפוי לעלות גם הביקוש למטפלים ומטפלות סיעודיים. מקצוע הסיעוד הוא אחד מהמקצועות השוחקים ביותר בכלל מדינות ה-OECD, ובממוצע המטפלים והמטפלות נשארים רק כשנתיים במקצוע, ולאחר מכן מחפשים דרך אחרת להתפרנס. העבודה נחשבת לקשה בפרט הפיזי ובפרט הנפשי, לא מתגמלת כלכלית, חסרת אופק קידומי, וענף הסיעוד ככלל מאופיין בחוזי העסקה רעועים וזמניים. אי לכך ובהתאם לזאת, ראו צורך בממשלה לשיפור התנאים והתדמית של ענף הסיעוד, על מנת למשוך אליו כוח עבודה איכותי ומסור, שישאיר בענף לאורך זמן. על רקע כל אלה, הממשלה קיבלה את החלטה מספר 43 – "מפת דרכים לענף המטפלים הישראלים בקשישים הסיעודיים".

ההחלטה, שהתקבלה ב-31.05.2020, בעיצומו של משבר הקורונה, שמה לה למטרה להגדיל את היצע המטפלים הישראלים בקשישים הסיעודיים, ולכן סעיפיה השונים מתמקדים בשיפור כל אותם הקשיים שחווים העובדים והעובדות בענף. בין סעיפיה ניתן למצוא את הגדלת היצע המטפלים, בחינת שיתוף פעולה לגיוס סטודנטים כמטפלים, שיפור תנאי העבודה של המטפלים, יצירת אופק קידומי למטפלים ועוד. למעט הסעיף הראשון בהחלטה, שמציב לוח זמנים ליישומו עד ה-01.03.2021, שאר הסעיפים לא צמודים ללוח זמנים מחייב ובכולם לא הוגדר תקציב ייעודי.

ממצאי המעקב עולה כי החלטה זו לא יושמה. מתוך 9 הסעיפים הביצועיים של ההחלטה, אף לא אחד הגיע לכדי מימוש. יש לציין כי ההחלטה עברה לפני כשנה, במהלך משבר הקורונה ונראה כי סדרי העדיפויות בעקבות המגפה השפיעו על מידת יישומה. למרות אי-היישום, מתשובות המשרדים נראה כי הדברים אכן נמצאים בתהליכי ביצוע וצפויים להבשיל בתקופה הקרובה.

לאור נתוני הזדקנות האוכלוסייה ותחזיות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כי מספר הקשישים צפוי להכפיל עצמו בעשרים השנים הקרובות, עד לשנת 2040, על הממשלה שתוקם ועל השרים הרלוונטיים לבחון את סעיפי ההחלטה, ליישמה, ולוודא כי היא אכן מובילה לפתרון הבעיה בענף המטפלים הישראלים בקשישים סיעודיים.

מניתוח ממצאי הדוח עולים המאפשרים הבאים:

מנגנון מדידה והערכה: חלק מסעיפי ההחלטה דורשים מחקר נלווה לבחינת האפקטיביות של הפתרון המוצע בהחלטה.

מבנה הסעיפים, חלוקת עבודה ברורה: בכל אחד מסעיפי ההחלטה ברור מי המשרד/הגוף האמון על ביצוע הסעיף.

מניתוח ממצאי הדוח עולים החסמים הבאים:

פורס מזיז: ההחלטה התקבלה בתחילת מגפת הקורונה ועקב המשבר נדחה הטיפול במרכיבי ההחלטה. כלל המשרדים והמוסדות המעורבים בהחלטה היו דומיננטיים מאוד במאבק בקורונה (בישוח לאומי, משרד הבריאות, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים).

מחסור בלוחות זמנים: במרבית סעיפי ההחלטה אין לוחות זמנים מחייבים.

חוסר בתכנון תקציבי: בגוף ההחלטה לא הוקצה תקציב ספציפי ולא הובהר מה יהיה המקור התקציבי ליישום ההחלטה.

צורך בהתקשרות: סעיפים 4-6 בהחלטה אשר נוגעים לתאגידים המעסיקים את המטפלים הסיעודיים טרם יושמו בשל הצורך במכרז חדש שיחליף את המכרז הקיים "נותני שירותי סיעוד לזכאים לגמלת סיעוד".

